Deosebit de valoros este corpusul descoperirilor, prezentat într-un voluminos capitol (pp. 396—550). El cuprinde 654 localităţi cu aşezări şi necropole neolitice, cercetate şi grupate pe ţări. Pentru fiecare aşezare sau necropolă, H. Müller-Karpe indică bibliografia de bază, după care urmează o succintă, dar destul de cuprinzătoare, descriere a principalelor vestigii descoperite. România cu 36 staţiuni este bine reprezentată comparativ cu alte ţări vecine; U.R.S.S. cu 27, Polonia cu 8 etc. Fără îndoială, numărul acestora ar fi fost incomparabil mai mare dacă autorul n-ar fi încadrat o serie de descoperiri, din etapele mai evoluate ale culturilor eneolitice de tip Sălcuţa, Gumelniţa şi Cucuteni, în aşa zisa epocă a aramei „Kupferzeit" şi care urmează să fie tratate în vol. III al acestei opere. Desigur, nu putem fi de acord cu scindarea acestor culturi, perfect unitare în evoluţia lor, atît prin sistemul de construcţie al locuinţelor, utilajul litic şi de metal, cît mai ales prin formele şi ornamentaţia ceramicei.

Tot în acest capitol, cu ocazia prezentării descoperirilor din aşezarea cucuteniană de la Truşeşti, autorul face şi unele aprecieri cu privire la platformele de lut ars, atît de caracteristice locuinţelor acestor culturi. Pe bună dreptate, el consideră că arderea lor n-a fost făcută intenţionat, înainte de ridicarea pereţilor locuinţelor, aşa cum s-a susţinut de către unii cercetători, ci, acestea, au rezultat în urma incendierii aşezărilor (p. 474).

În ceea ce priveşte periodizarea, referitor la epoca tratată, autorul adoptă un punct de vedere deosebit de acela cunoscut şi folosit în prezent, atît de învăţaţii români cît şi de cei străini. Astfel, pentru neoliticul vechi din nord-estul Iugoslaviei şi sud-vestul României, H. Müller-Karpe reţine descoperirile de la Lepenski-Vir urmate de etapele timpurii ale culturii Starcevo-Criş I şi II, corespunzătoare nivelelor Karanovo I şi II din Bulgaria (p. 90—91). Neoliticul mijlociu ar fi reprezentat, între Carpaţi şi Balcani, de grupul de aşezări de aspect Dudeşti, inclusiv de fazele Bolintineanu şi Giuleşti, respectiv Zăneşti, în Moldova, ale aceleiaşi culturi (p. 94). In aceeaşi perioadă, în Transilvania şi întreaga Moldovă, s-ar încadra fazele mai evoluate ale culturii Criş şi ceramica liniară (p. 94—95), cultură caracteristică aceleiaşi perioade mijlocii a neoliticului Central european (p. 115). Aceste culturi sau faze culturale, inclusiv cultura Hamangia din Dobrogea, ar corespunde grupei de aşezări de tip Vaselinovo (Karanovo III) de pe teritoriul Bulgariei, încadrate în aceeaşi perioadă a neoliticului mijlociu (p. 96). Cît priveşte fazele tîrzii ale culturii Boian şi Gumelniţa timpurie (fazele A_1 şi A_2), a căror evoluţie de la o fază la alta, ar fi neîntreruptă (p. 103), sînt atribuite neoliticului tîrziu, ca şi culturile Vinča-Turdaş, Vadastra, Precucuteni, Petreşti şi Cucuteni numai faza A (p. 106). Fără a insista, aici, asupra acestei periodizări, ca şi asupra scindării culturale, ele nu pot fi acceptate fără unele rezerve. Aceste probleme ar putea fi discutate mai pe larg de abia după apariţia volumului III pe care îl aşteptăm cu mult interes. Fără îndoială, acestea reprezintă puncte de vedere şi ele nu diminuează cu nimic valoarea informativă şi utilitatea acestei monumentale opere, atît de necesară pentru cercetători, cadre didactice şi studenţi, care se ocupă cu studierea societăţii primitive.

Marin Dinu

ALEXANDRU VIANU: *Naşterea S.U.A. Plămădirea unei naţiuni moderne, 1607 — 1787*. Bucureşti, Editura ştiinţifică, 1969, 463 p.+2 hărţi.

Colecţia „Pagini de istorie universală" îngrijită de Editura ştiinţifică, înscrie între lucrările valoroase publicate pînă acum şi cartea profesorului Al. Vianu, *Naşterea S.U.A. Plămădirea unei naţiuni moderne, 1607—1787*.

Autorul consacră această lucrare unei probleme importante, mai puţin cunoscută publicului românesc, formarea naţiunii americane. Sarcina autorului a fost şi din acest punct de vedere, deosebit de dificilă.

Pe baza unui bogat material, documente şi lucrări din literatura străină de specialitate, profesorul Al. Vianu a reuşit să elaboreze o lucrare de înaltă ţinută ştiinţifică, printr-o tratare logică şi echilibrată a faptelor şi fenomenelor istorice, într-un stil accesibil unui cerc mai larg de cititori.

Lucrarea cuprinde cinci părţi, avînd fiecare din ele un număr de capitole în funcţie de importanţa problemei tratate.

Prima parte, intitulată semnificativ, *Cînd Europa, America şi Africa se întîlnesc* este rezervată analizării situaţiei din America, înainte de venirea europenilor. Urmărind această chestiune în etape diferite, autorul prezintă situaţia şi lupta indienilor pentru păstrarea independenţei lor, comerţul cu sclavi negri aduşi din Africa. Prin aceasta autorul reuşeşte să ne prezinte, cît se poate de bine, cadrul social al Americii de Nord.

Trecîndu-se apoi la formarea coloniilor engleze din America de Nord, în capitolul *Intemeierea coloniilor engleze în America de Nord* sînt prezentate principalele date ale penetraţiei engleze aici. In prezentarea acestei probleme, autorul se opreşte asupra modului cum s-a realizat popularea coloniilor, în funcţie de solul şi posibilităţile acestora. Toate acestea, urmărite într-o logică incontestabilă, permit autorului explicarea evenimentelor ulterioare.

Demn de menţionat este faptul că, autorul nu se limitează numai la analiza raporturilor coloniilor cu Anglia. Preocuparea principală a lui este analiza situaţiei interne, a evoluţiei sociale, economice şi politice a coloniilor. Cu deosebită atenţie sînt prezentate condiţiile dezvoltării economice a coloniilor, a modului specific de dezvoltare a capitalismului american. Pe baza explicaţiilor economice, profesorul Al. Vianu prezintă primele acte de rezistenţă în faţa măsurilor luate de Anglia, pentru a frîna dezvoltarea economică a coloniilor.

Deosebit de bine sînt reliefate şi problemele dezvoltării cultural-ideologice a coloniilor. Preocuparea autorului, în acest sens, este evindenţierea contribuţiei culturii, presei şi învăţămîntului la formarea conştiinţei naţionale, ceea ce permite o mai bună înţelegere a divergenţelor fundamentale dintre colonii şi metropolă.

Problema centrală a lucrării o constituie revoluţia americană din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Pornind de la evenimentele anterioare, autorul prezintă mai înîti, într-o strictă ordine cronologică, politica Angliei faţă de colonii în timpul războiului de şapte ani, măsurile introduse de ea în vederea opririi comerţului acestora cu Europa, în special cu Franţa. Un moment deosebit este considerat votarea şi introducerea „Legii timbrului". Asupra acestei chestiuni autorul insistă mai mult, comentînd pe larg contribuţia acestui act la impulsionarea mişcărilor.

Urmărind în cadrul pregătirilor care se fac pentru marea acţiune, războiul pentru independenţă, autorul se opreşte asupra problemei realizării unităţii coloniilor. Datele folosite, deşi s-ar mai putea adăuga şi altele, sînt edificatoare iar concluziile deosebit de importante.

Într-un spaţiu mai restrîns, faţă de importanţa evenimentului, numai o sută de pagini, autorul comentează războiul pentru independenţă. Un spaţiu mai întins ar fi permis evidenţierea mai bine a caracterului acestuia.

Ca şi în tratarea celorlalte probleme, autorul urmăreşte, cu aceeaşi logică incontestabilă, desfăşurarea evenimentelor, reliefînd pe cele mai importante.

Analizînd „Declaraţia de independenţă" profesorul Al. Vianu subliniază,pe lîngă importanţa ei pentru America de Nord, şi importanţa mondială a acesteia, ca şi caracterul antifeudalo-absolutist al revoluţiei. „Declaraţia a trecut oceanul aducînd Americii simpatia şi admiraţia oamenilor înaintaţi din întreaga lume. Valul de încredere, creaţia şi demnitatea spiritului uman lega continentele însufleţind pretutindeni lupta împotriva orînduielilor feudalo-absolutiste" (p. 327).

Stilul atrăgător, explicarea logică a evenimentelor fac din *Naşterea S.U.A.* o bună sursă de informaţie pentru cercetători, studenţi şi cercuri mai largi de cititori.

A. Filimon